

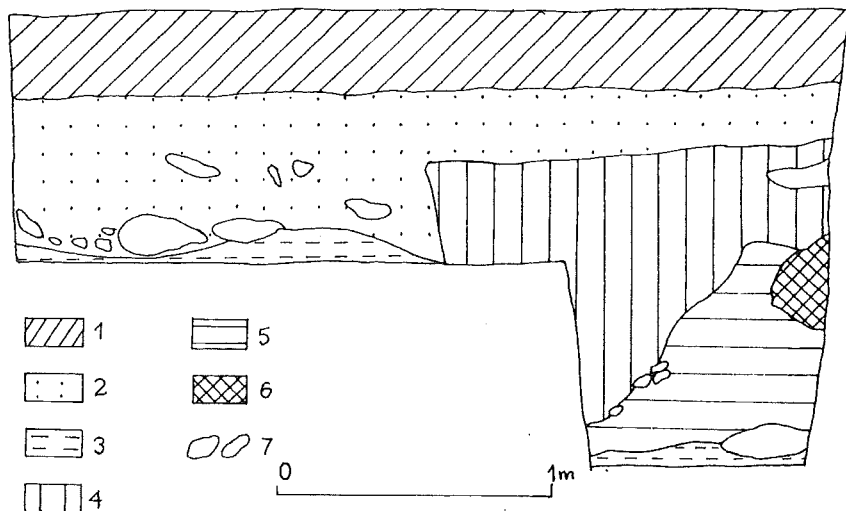
DARIUSZ BOBAK

BADANIA MEZOLITYCZNEGO STANOWISKA JEGŁOWA 2,
GM. PRZEWORNO

Jesienią 1996 r. przeprowadzono badania wykopaliskowe na stanowisku 2 w Jegłowej*. Stanowisko to położone jest po wschodniej stronie Wzgórz Strzelińskich, na krawędzi płaskiego wyniesienia, ściętego od strony północnej przez potok Jegłówka.

Wykop, oznaczony jako I/96, o powierzchni 9 m², założono ok. 15 m od krawędzi stoku, gdzie na powierzchni najliczniej wystąpił materiał zabytkowy. W jego obrębie odnotowano następującą sekwencję warstw (ryc. 1):

1. Poziom humusu ornego (oznaczony jako H) z dużą ilością otoczków (miąższość do 40 cm).

Ryc. 1. Profil zachodni wykopu I/96. 1 — humus, 2 — poziom „A”, 3 — poziom „B”, 4 — pomarańczowożółty piasek, 5 — szary piasek z domieszką humusu, 6 — ciemnoszary piasek, 7 — kamienie (szrafurami 4-6 oznaczono wypełnisko obiektu)

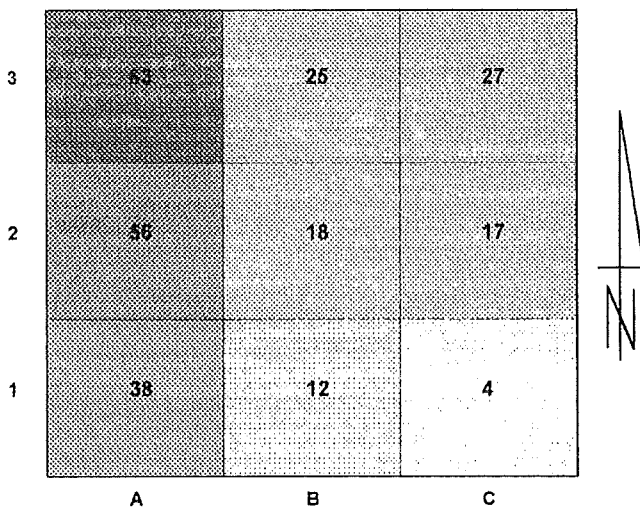
* W sprawozdaniu z wcześniejszych badań (D. Bobak 1996) stanowisko w Jegłowej zostało błędnie opatrzone numerem 5.

2. Poziom pomarańczowożółtych piasków (oznaczony jako A) z domieszką żwirów i znaczną ilością dużych graniaków (miąższość 40-60 cm).

3. Drobne, wysortowane piaski fluwioglacjalne (oznaczone jako B), barwy jasnożółtej, delikatnie warstwowane (miąższości nie uchwycono).

Podczas eksploracji stwierdzono, iż zabytki występują głównie na kontakcie humusu i warstwy A oraz w dolnej części poziomu A; jedynie niewielka ich liczba znajdowała się w warstwie C.

W układzie horyzontalnym zabytków (ryc. 2) zaobserwowano skupienie materiałów w północno-zachodniej części wykopu, gdzie natrafiono na obiekt.

Ryc. 2. Frekwencja zabytków w wykopie I/96

Jego zarys uchwycono na głębokości ok. 70 cm, tj. w połowie miąższości poziomu A. Górna partia obiektu została zniszczona, prawdopodobnie przez procesy soliflukcyjne. Eksploracją objęto jedynie część obiektu. W przekroju poziomym miał on kształt zbliżony do wycinka koła o średnicy ok. 2 m; w profilu pionowym kształt jego zbliżony był do wydłużonej niecki. Wypełniszko obiektu stanowił pomarańczowożółty piasek (analogiczny do warstwy A), jedynie w spągu obiektu (ok. 130 cm) wystąpiły szare piaski oraz niewielkie plamy ciemnej gleby.

Materiał zabytkowy wystąpił głównie w stropowej partii obiektu, do głębokości odpowiadającej miąższości warstwy A w pozostałej części wykopu. Poniżej wystąpiły jedynie pojedyncze wyroby krzemienne.

Trudno z całą pewnością ustalić chronologię i funkcję obiektu. W jego wypełniszku występowały zarówno zabytki mezolityczne (m.in. drapacz i 2 zbrojniki), jak i neolityczne, jednakże te ostatnie wystąpiły nielicznie jedynie w stropowej części obiektu. Obecnie trudno jednoznacznie orzec, czy nie zostały one redeponowane pod wpływem procesów spływowych.

MATERIAŁY

Na stanowisku znaleziono 260 wyrobów krzemiennych, 14 fragmentów ceramiki oraz 7 wyrobów z kryształu górskiego.

R d z e n i e. Znaleziono 4 okazy (ryc. 3: 23-26): 3 jednopiętowe (2 wiórowe oraz 1 wiórowo-odłupkowy) oraz 1 ze zmienioną orientacją (wiórowo-odłupkowy). Jeden z nich, pochodzący z warstwy humusu, wykonany został z importowanego krzemienia czekoladowego (ryc. 3: 25).

P ó ł s u r o w i e c. Wyróżniono 64 wióry i 143 odłupki. Wśród wiórów największą grupę stanowią okazy pochodzące z rdzeni jednopiętowych, wśród odłupków te z nie określonym układem negatywów na stronie górnej. 4 odłupki zostały wykonane z kryształu górskiego.

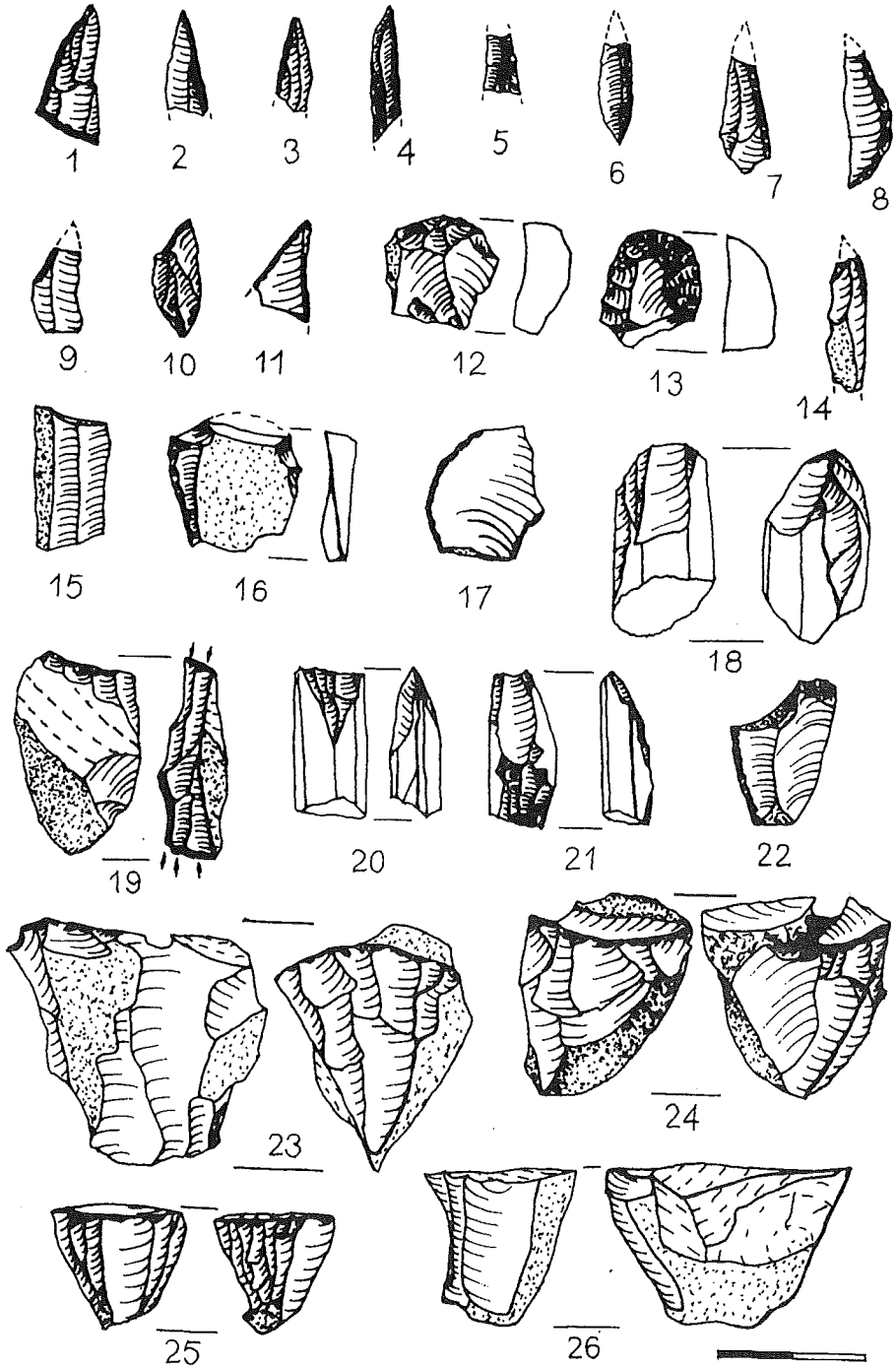
O d p a d y p r o d u k c y j n e. W grupie tej wyróżniono 1 rylczak, 1 rylcowiec, 20 łusek oraz 12 nie określonych okruchów.

N a r z ę d z i a. Do grupy tej zaliczono 22 artefakty. Przeważają wśród nich zbrojniki (ryc. 3: 1-11, 14): krępy trójkąt nierównoboczny, 2 fragmenty trójkątów pieńkowskich, 2 fragmenty trójkątów nie określonych, mikrotylczak, tylczak typu Stawinoga, 2 półtylczaki Komornica, fragment smukłego półtylczaka, smukły półksiężyc oraz fragment nie określonego zbrojnika (być może krępego równoramiennika lub półtylczaka). Wśród drapaczy wyróżniono 3 okazy (ryc. 3: 12, 13, 16): skośny, lekko zakolony, zakolony z retuszowanymi bokami oraz fragment drapacza z retuszowanym bokiem. Wszystkie drapacze reprezentują formy krótkie, wykonane z odłupków. Dość liczną grupę stanowią rylce — wyróżniono 4 okazy. Jeden z nich to zdwojony rylec węglowy, wykonany z surowej, płaskiej konkrecji (ryc. 3: 19). Pozostałe 3 artefakty zostały wykonane z kryształu górskiego (ryc. 3: 18, 20, 21). Surowiec do ich wyrobu pochodzi z miejscowych złóż, odległych o ok. 1,5 km. Dwa z nich to rylce klinowate; wykonano je poprzez odbicie jednego większego półsurowiaka od strony naturalnego wierzchołka kryształu, a następnie, wykorzystując negatyw po nim jako piętę, wykonano serią drobnych odbić po stronie przeciwnej. Analogiczny rylec został znaleziony na mezolitycznym stanowisku Bielawa 12, a jako surowca użyto tam także kryształu z Jegłowej (uprzejma informacja Jarosława Bronowickiego). Trzeci okaz zaklasyfikowano jako zdwojony rylec jednak. Pozostałe narzędzia to: trapez uformowany poprzez przełamanie wióra (ryc. 3: 15) oraz dwa retuszowane odłupki (ryc. 3: 17, 22), w tym jeden z krzemienia czekoladowego (ryc. 3: 22).

C e r a m i k a. Na stanowisku wystąpiło 14 fragmentów naczyń neolitycznej kultury pucharów lejowatych.

WNIOSKI

Wśród materiałów pozyskanych na stanowisku w Jegłowej zdecydowanie przeważa element mezolityczny. Elementy neolityczne, związane z kulturą

Ryc. 3. Jegłowa, stan. 2. Wyroby z krzemienia i z kryształu górskiego

pucharów lejowatych, reprezentowane są przez ceramikę, trapez z intencjonalnie przełamanego wióra i ewentualnie niewielką ilość półsurowca krzemienego. Niestety, stratygraficznie nie można rozdzielić elementów mezolitycznych i neolitycznych.

Przynależność kulturową mezolitycznej części inwentarza trudno jednoznacznie określić. W zasadzie całość zbrojników mieści się w profilu narzędziowym kultury chojnicko-pieńkowskiej, jednakże pewna ich część (krępy trójkąt nierównoboczny, smukły półksiężyc, mikrotylczak oraz tylczak typu Stawinoga) w zespołach tej kultury występuje sporadycznie. Bardziej charakterystyczne są one dla kultur o tradycji Komornica-Duvensee. Na obecnym etapie badań ściśle określenie kulturowe materiałów nie jest możliwe.

LITERATURA

- B o b a k D., 1996, *Ślady osadnictwa z epoki kamienia w Jegłowej, gm. Przeworno, Śląskie*
Spraw. Archeol., t. 37, s. 319-323.